

с. 112-113].

Отже, класифікація та поділ прав людини має важливе значення, адже є основою для правового статусу особи і дозволяє глибше розуміти дані права та реалізовувати їх захист як на державному, так і на міжнародному рівні. Допомагає зміцнити правове становище особи в державі, формує правосвідомість громадян та запобігає порушенням прав людини, особливо це є актуальним під час воєнного стану чи інших надзвичайних станів.

Література

1. Настільна книга громадянина / С.С. Чернявський, К.Б. Левченко, Б.В. Калиновський та ін. Харків: Фоліо, 2019. 938 с.
2. Конституційне право: підручник / за заг. ред. М.І. Козюбри. Київ: Ваіте, 2021. 528 с.
3. Щербай І. Поняття та сутність прав людини. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 1. С. 636-640.
4. Права людини та правові основи соціальної роботи: конспект лекцій / уклад. Т.О. Рябченко. Суми: Сумський державний університет, 2020. 167 с.
5. Бородін І.Л., Близнюков І.Г. Юридичні гарантії прав людини і громадянина в Україні. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2020. № 4 (57). С. 34-40.
6. Конституційне право України : підручник. 11-е видання: (присвячене 30-ій річниці заснування юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет») перероб. та доп. Ужгород: РІК-У, 2023. 536 с.
7. Тополевський Р.Б., Федіна Н.В. Теорія держави і права: навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 268 с.

УДК 340.12(043.2)

Демченко К.О., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Державний університет «Київський авіаційний інститут»,
м. Київ, Україна
Науковий керівник: Макеєва О.М., к.ю.н., доцент

УКРАЇНСЬКА ФІЛОСОФІЯ ПРАВА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ПРАВОРОЗУМІННЯ

Українська філософія права кінця ХХ-початку ХХІ століття пережила етап відродження і становлення після тривалого ідеологічного тиску радянського періоду. Вона почала формуватися як самостійна гуманітарно--правова дисципліна, яка ґрунтується на принципах гуманізму, верховенства права та прав людини.

У цей період українські вчені активно зверталися до світового філософсько-правового досвіду, зокрема, до природно-правових та комунікативних теорій. Національні традиції української правової думки поєднуються з сучасними світовими підходами до розуміння права.

Лише в 70-тих роках ХХ ст. починається поступовий відхід від вузького юридичного розуміння права. Хоча сам термін «природне право» не вживався, тенденція до природно-правового підходу виявляється в реабілітації проблематики правосвідомості. І тільки із середини 90-х років ХХ ст. можна говорити про відродження в Україні досліджень з філософії права у власному сенсі [1, с. 128].

У другій половині ХХ століття одним із провідних філософсько-правових напрямків став філософсько-герменевтичний. Її принципова відмінність від позитивістського підходу до тлумачення тексту полягає в тому, що останній намагається встановити, що хотів сказати в тексті законодавець, а герменевтика встановлює смисл тексту, незалежний від його автора, законодавця.

Українська філософія права поступово інтегрується в європейський інтелектуальний простір. Вона звертає увагу на проблеми правової держави, прав людини, громадянського суспільства, індивідуальної свободи та соціальної справедливості. У цьому контексті право розглядається не лише як система норм, а як форма соціального діалогу та морального вибору. Зростає інтерес до міждисциплінарних підходів, які поєднують філософію, соціологію, етику та політологію. Світова філософсько-правова думка відіграє роль джерела і каталізатора нових ідей. Проте українська правова філософія зберігає власну ідентичність, що базується на історичних, культурних та духовних традиціях. Важливо, що право починає розглядатися як простір свободи та відповідальності особистості.

Цікавим є підхід професора П.М. Рабіновича про напрям антропології права. Він полягає у тому, що саме людина стає центральним об'єктом філософсько-правових і теоретико-правових досліджень. Одним з переконливих проявів названої тенденції є відчутне посилення уваги дослідників до науки антропології права (юридичної антропології) - міждисциплінарної, комплексної галузі знань. Міждисциплінарний статус антропології права обумовлює використання нею методологічних можливостей різних суспільних (гуманітарних) наук.

У методології загальнотеоретичної юриспруденції, зазначає вчений, щойно констатовані зміни в її об'єкті й предметі спричиняють неабияке розширення застосування так званого персоналістичного підходу, а також помітно актуалізують необхідність використання потребового підходу (тобто інтерпретації й оцінки будь-яких юридичних явищ як інструментів, важелів, засобів задоволення певних потреб людини, різних соціальних спільнот, суспільства в цілому) [2, с. 78].

Сучасні тенденції у розвитку філософії права знайшли своє відображення й у монографії Миколи Івановича Козюбри «Практична філософія права». Демонструючи глибоке розуміння сутності, причин і наслідків цих процесів, автор слушно наголошує на зростанні значущості філософії права у царинах як філософії, так і юриспруденції, її відмову від стереотипного ототожнення права із законодавством, намагання досягнути сутність права та багатоманітність правового життя з позицій цінностей, визначальними з-поміж яких є людина, її свобода і гідність.

Українська філософія права в контексті сучасного праворозуміння, вважає М.І. Козюбра, орієнтується на поєднання позитивістського, природно-правового та аксіологічного підходів, акцентуючи увагу на моральному змісті права, його духовно-культурному підґрунті та зв'язку з національними цінностями [3, с. 106].

У сучасній вітчизняній філософії права відображається прагнення людини пізнати правову реальність, що проявляється у формі накопичення фактів та ідей, передбачає набуття уявлень про цінності, потреби, інтереси, якими керуються люди у практиці правовідносин. У філософсько-правових працях відтворюється суспільна свідомість щодо впорядкування, оформлення стихійного соціально-правового досвіду в концептуальні «організовані єдності». Правова проблематика логічно реконструюється засобами філософської рефлексії. Історичне накопичення мисленнєвого матеріалу, збагачення ідей, розвиток категоріального апарату дає можливість здійснювати глибший філософський аналіз правових проблем.

Таким чином, подальший розвиток української філософії права має ґрунтуватися на поєднанні національного досвіду з досягненнями світової філософсько-правової думки. Це сприятиме побудові справедливого, демократичного та правового суспільства в Україні. Представниками української філософської думки розглядаються актуальні філософські проблеми: праворозуміння, співвідношення права і закону, правової соціалізації і правової ідентичності; правової культури, детермінант її формування, правових традицій; питань правосвідомості, правового менталітету і правового світогляду; проблеми філософії юридичної практики і правової відповідальності.

Література

1. Філософія права: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О.Г. Данильян та ін.; за ред. д-ра філос. наук, проф. О.Г. Данильяна. Харків: Право, 2017. 208 с.
2. Рабінович П.М. Основи теорії та філософії права: навч. посібник. Львів: Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2021. 256 с.
3. Козюбра М.І. Практична філософія права: монографія. Київ: «ДУХ І ЛІТЕРА», 2024. 496 с.